

Malo podsjećanje na velike dane

Žalošću za prošlošću ne gradi se budućnost. Kome su onda potrebni i kako mogu biti važniji Stepinac i Draža od Lole Ribara, Boška Buhe, Nikole Demonje? U čemu je to veća zasluga Tuđmana i Miloševića od one Kardelja, Pozderca, Bakarića, Popovića? Retoričke gluposti, znam, stotinu puta detaljno pojašnjavane, uvijek uz mogućnost da svatko prihvati ono što njegovom svjetonazoru najviše odgovara. Prosto se nema što novo i nepoznato reći o prošlosti, a današnjost svaki pojedinac gradi, u svojoj fikciji, onako kako bi želio da bude, dok mu stvarno danas sastavlja i prisilno nudi netko drugi, a nije poznato tko će mu rušiti budućnost. Možda i taj čin posveti sâm sebi, jer je izgubljen, stisnut u sebe, viri kroz rupice, boji se čovjeka lijevo i desno od sebe.

Ljudske duše postaju sve manje i prozirnije, odričući se same sebe. Najjadnije su one koje se boje sebe nekadašnjih. Pa ih tako strah jasno izgovoriti ime države u kojoj su rođene i oblikovane. Nitko danas, od običnog građanina do visokopozicioniranih političara i znanstvenika ne izgovara ime „Jugoslavija“ bez određene nelagode, zamuckivanja, objašnjavanja u stilu: bivša država, ex-država, nekadašnja tvorevina i slično. Svi malo zastanu, skanjuju se, ne bi – ali moraju, ne mogu drugačije, progutaju pljuvačku, nakašlju se, okrenu pogled ustranu, kako će preko njihovih demokratskih usta van izaći riječ koja asocira na mračna i zlokobna vremena. Malobrojniji su poštene i hrabri, bez fige u džepu (možda i nemaju više što izgubiti) koji javno govore, bez ustručavanja i ograda, o svemu dobrom i pozitivnom u Jugoslaviji. Negativno ostavljaju onim višebrojnima.

U novim vremenima, drugačijih navika i stila života, ali teških uvjeta za preživljavanje, tko još razmišlja kako je bilo prije sedamdeset i dvije godine, koju godinu ili desetljeće poslije? A, razmišljaju, i te kako razmišljaju i rekonstruiraju činjenice oni koji bi u mirnodopsko vrijeme htjeli postati narodni heroji. Nije im teško iščitavati, plagirati, uništavati, prebrojavati sa plusevima i minusima, zavisno koliko im treba za potkrepljivanje novonastalih teza o davno poznatom i utvrđenom. I sve glasniji, pridobivaju na svoju stranu one koji su tek sa sedamdeset ili osamdeset životnih godina na leđima počeli propitivati: kako bi bilo da je bilo. Najžalosnije je i najjadnije što misle da bi bilo bolje. S tim priznaju da nisu bili gospodari svojih života, da su se priklanjali onima od kojih su imali koristi, birali bitke u kojima i nisu morali sudjelovati, a bili pobjednici. Njima ni danas nije teško prodati nove teze, jer su uvijek u grupi „ne talasaj“, stalno u poluokretu prema nazad, da ih tko ne vidi, ne čuje, ne prati, ne prisluškuje.

I mnogi od onih koji su sasvim dobro živjeli u Jugoslaviji boje se ili ne žele danas o tome govoriti. Ima li išta gore od toga da se čovjek srami sâm sebe? Pa da ih netko pozove na obilježavanje Dana Republike, 29. novembra, onoga čudesnog događaja koji je trasirao sveopći

napredak u četrdeset–pedeset godina budućnosti, ne bi se odazvali. U strahu od slabijih od sebe radije će priznati vlastiti poraz.

Međutim, Jugoslavija je bila i ostala dosljedna sebi i svom imenu, sve dok je nisu uništili. Što nije slučaj sa novonastalim državama – lualicama na njenom teritoriju, koje bauljaju onako kako ih kakva grupa ljudi gurka sa strane. Iako je od Dana ostao puki datum, od Republike rudimenti koji sebe nazvaše državama, valjda da bi sunovrat u siromaštvo, bijedu, nezaposlenost i nezadovoljstvo građana im bio nekako otmjeniji, ipak ovo nije tekst o žalosti. Već o ponosu zbog trajno ostavljenog dijela života u Titovoj Jugoslaviji.

Smrt fašizmu – sloboda narodu!

Jagoda Kljaić

29. 11. 2015. <http://www.e-novine.com/stav/128176-Malo-podsjeanje-velike-dane.html>;

(Iz zbirke Crveni karanfili – Izbor 100 kolumni, Zagreb, 2019.)